

Obsah a ukazovatel.

	Strana		Strana
I. Povaha.			
Předmluva :		Vtipy — žerty	20
doba vážná, nový svět, pří-		posměšky	21
prava	5	nadávky	22
revise povahy : němec., české	6	dětská řeč	23
Řeč a povaha :		nedbá se mezi	24
řeč svědkem povahy	7	čest a oblíbenost	25
slovanský jazyk pestré barvi-		zvláštnost česká	26
tosti	8	humor	27
povaha čilá, měnivá, přístup-		eufemismy	28
ná, prostupná, nenalézá pev-		správné měřítko	29
ného poměru	9	lidské nevhodně na zřecí	30
Člověk A—B :		Veřejný život :	
individuum - zoon politikon ;		čeština provádí převahu	31
mostek A—B; rozcestí po-		chybí kázeň a rozvaha	32
vah : zavřená, otevřená	10	Věda :	
Povaha česká :		trpí povahou, nepřístupností ;	
domácí život : osobnost mi-		stranická historie	33
zela v druží ; snaha vynikati	11	v cizí služebnosti	34
pospolná rozumovost, citovost ;		Umění :	
odpovědnost ; muž—žena	12	duše česká květnatá : rozma-	
Veřejný život — za stara.		nitost, v podrobnostech	35
vznikaly říše — náhle hynuly	13	Úcta k jazyku :	
král Jiří, stavové zemští	14	nedbá se řeči lidu ; „extra“	36
Náboženský život :		lid běhá za frázemi, dává se	
silná složka nábožen. ; česká		jim v poddaňství	37
reformace náboženské plus	15	Mužnost :	
Hus, boží bojovníci, Čeští		„druh“ — relativní pojem sa-	
bratří ; klášter na Sázavě	16	mostatnosti ; muž — žena ;	
Česká povaha dnes :		starosta — vladyka	38
kroj motýlkující — povaha	17	udatnost — ne bojovnost ;	
čilá mysl ráda pozoruje, „vni-		muž — světec	39
má“ ; slídívnost ; nenávisť	18	Demokratická povaha :	
ochotně slouží, povrchní myslí	19	podklad : samostatnost	40
		„sestupovati“ k lidu ; „po-	
		vznášeti“ úroveň	41

	Strana		Strana
Krajnosti:		Řeč — umělecké dílo:	
hýbe se postatí; ne člověk s		v houslích — umělecká duše	60
člověkem, jen politik s po-		řeč a jazyk pěstovati za u-	
litikem; mužnost — komed.		mělecké dílo	61
cvik	42	byli a jsme toho vědomi? .	62
Spisovný jazyk:		Zvučnost řeči:	
německý z nejlepších nářečí	43	výroba samohlásek: u o a e	
u nás — pražská čeština .	44	i; nástroj, barva	63
Nářečí:		šedý jazyk; v čem zvučnost	64
řeč se rodí na venkově . .	45	zvučnost němčiny	65
právo nářečí; plynký pramének	46	Škodné vlivy:	
Psané a mluvené:		domácí „všední“; chtivost	
písmo se vzdaluje řeči: pře-		novot	66
kladem, až kosti praští; u-		tajné cizí vlivy	67
mělým básnictvím; huma-		Čeština bledne:	
nism	47	zvučné „a“; jak skloňovati	
lid nedůvěřuje své řeči . .	48	„a“ po měkké souhlásce .	68
Každý své:		Morava zachovala správnou	
řeč; průpovědi; platnost jejich	49	cestu: duša gen. duše . . .	69
povaha kraje působí	50	idea, Galilea	70
Čistota řeči:		skizza, Kustoza	71
čistota kroje, řeči, jorgeltník	51	„la“	
Sebekázeň:		tvrdé l zachovalo se	72
lid své chyby — tušil	52	tvrdé l drží se i v mluvnici	73
lid své chyby — znal, káral	53	měkké l v koncovkách: ula,	
české furiantství	54	ala, ela, ola; do vile Prahy	74
královské povahy	55	nynější nejistota trapná . .	75
oo		jak si čeština pomáhá . . .	76
II. Mluvnice.		Samohlásky se úži:	
Úvod:		a—e, a—i, e—i, u—i, a j. .	77
škola nevykonala své povin-		prodloužená samohl. se úži	78
nosti v mluvnici	56	Souhlásky se ostří:	
vina nejen u žáka	57	g—h, g—k; gdo—kdo	79
Mluvnice živého jazyka:		c—ť, č—ť, šč—šť, št—šť . .	80
roste z mluvené řeči	57	Zbystřiti sluch a cit:	
zmrtvěla; mistr mluvnický .	58	samohláska—blana, širší, užší	81
školní mluvnice: posilovati		fučí—fičí, bia—bie—bílý . .	82
vrozený cit a vkus; domácí		souhlásky: spřežné, odporivé	83
lékárna	59	zbudit pozor — zájem o	
		mluvnici rodného jazyka . .	84
		Mluvnice Gebaurova:	
		mnoho vědy — málo citu . .	85

	Strana		Strana
historismus; „východní nářečí“ násilný pokus . . .	86	Kdy zůstává na slově důraz, distinkce, výslovnost	109
nehet, pazneht — gen. nehete, paznehte?	87	Nezvučností z přízvuku na předložce	111
Tři listy z té mluvnice:		Přilínavost	112
Máře, Libuše starší než Libuša? Máňa gen. Máni? . . .	88	dbáti toho	113
rozeznávati: duha—duša . . .	89	Délky zbytečné a chybné:	
panoš: muž. koncovka och, uch—oš, uš, žen. ocha, ucha—oša, uša, stř. oše . . .	90	české a mor. délky proti sobě	114
koncovka ec, eň: tvořec, roveň	91	Odkud české délky . . .	115
Kraus, Alois — gen. Krauze, Aloize	92	dle cizí výslovnosti . . .	116
Weiss, Fuchs—Karas, Nečas, gen. Fuchse?	93	buditelé odchováni v tom	117
Vyšší rozhled:		Délky přestávají . . .	118
vývoj jazyka: k lepšímu či v horší?	94	Gebauer: stromek . . .	119
histor. mluvnice neodpovídá prosté cesty zastřeny . . .	95	Klikyháky zbytečné:	
	96	pro jistotu — do zásoby .	120
Širší postaf:		n—ň	121
širších tvarů dbáti ve jméně	97	r—ř, t—ť	122
širších tvarů dbáti ve slovese	98	v koncovkách	123
Zpět k sobě:		Ř:	
Geb. mluvnice nedbá vých. nářečí	99	nepěkná hláska	124
posila češtině z vých. nářečí	100	vyhybá se jí v řeči . . .	125
proč by „pokrok“ jen v horší? . . .	101	ova—ová:	
Mostek u Zik. Wintra:		Gebauer popustil — sport .	126
bubák morav. separatismu . . .	102	porušeno vědomí mravní a právní	127
padl na znak; u mostka; zlý — špatný; hrubá bolest; tuze bita	103	nehodí se do školy . . .	128
dávno; nač — k čemu; slzy přšely; nadál se	104	ové — plur. majest . . .	129
po schodech; vypjal prsa; nazbyt; o to; ba že	105	o o	
Morava roztrásněna v nářečí	106	III. Brus.	
Přízvuk na předložce:		Úvod:	
není jistoty a jednoty	107	brusičství nevděčné řemeslo	130
Jak přešel přízvuk na předložku	108	cit pro jazyk budít	131
		Mechanism v jazyku:	
		jazyk — stroj mazaný cizím tukem	132
		neživotné za životné . . .	133
		nevhodné; nepoměr	134
		nemyšlení	135
		Slábne význam slov:	
		tautologie podst. s přidavným a j.	136

	Strana		Strana
tautologie slovesa s jiným	137	Hora Kutna, Malčí, synové	
kůň vraný; šaty šedé; k vůli	138	Noema; dům pana Vejvary	165
vzácný, bohatý, do Boha	139	Hradišč; Jiří(k); Maří; bibli; ssebou; spolu	166
Tuplované tuplůvky:		Feminisace:	
přílišná shoda; neshoda	140	jména měst: muž. rodu	167
nebuď žvavý	141	Boleslav(a), Prah(a)	168
ve vážné písemnosti	142	Dunaj; Odrin; Roma = Řím	169
Rychle všední:		Krátce:	
pořád změna	143	pohodlí v řeči	170
„sko“; pohoda; čeliti	144	Krátce jménem:	
ojedinělý, opěšalý	145	krátká slova; nedovolené zkratky; domček	171
Hynou slova:		myslíl sobě; zbytečné předpony, koncůvky	172
kout, stěna; těsný, sporý	146	francouzština, zavazadlo	173
planý, šumný, lelík, měch	147	ící, ivší; ohledně, v příčině - o	174
mrskati, počiti, třásniti	148	Krátce slovesem:	
směti, opověděti, pustit	149	chybná vokalisace	175
z Moravy dodávati dobrá slova	150	prosté krátké tvary	176
Jemněji rozlišovati:		rozpoznati, zacpatřiti	177
starožitnost; horní — dolní	151	infinitiv, supinum	178
vrchní — spodní; nahý — holý	152	vycpávky: náměstkou	179
celý — všecek; který — jenž	153	vycpávky slovesem; pří- slovcem	180
něco — cosi, prý — měl	154	elipsy; železný krám	181
ujal — ujal se . . . krájeti — řezati; síci, séci — sekati	155	nedbá se	182
zde — tam; aneb — či; ale — leč	156	Sloh:	
Dáti — nechati:		je jinaké hlásky, slabiky, koncůvky	183
jeví povahu	157	nějasnost, dvojsmysl	184
dáti = činnost — něchati, nenechati	158	básnický: umělý, lidový	185
zkazuje pozdrav; jiskra uhlem — kdy dáti, kdy nechati	159	Germanismy:	
Pády přeskakují:		hrubý, mírný	187
nomin. z genitivu	160	jedno — různě; ani ryba ani rak	188
nomin. z lokálu	161	dvacet pět — pět a dvacet	189
gymnasium, Otto, Kladivo	162	Substantisovaný sloh:	
Kocour — Kocura, Weiner — Vaňhara	163	podst. jména slovesná	190
Zmrzuje se přesnost:		jak se varovati	191
sudí, bratří, lodí, dívčí	164	Specifikace:	
		německé obecné — české zvláštní	192

	Strana		Strana
udánlivě: dle doslechu, vý- povědi, zápisu	193	to je podařené; iti — eti	211
dáti — dáti se	194	iti — outi; neosobně	212
Jedno za dvě:		místo konj. — indik., infín., af.	213
urč. pojem nebrati slovesu	195	impt. min.; dělal se	214
báti se, stydět se: hraje na house	196	sloveso: z podst., přídav. a j. méně genit., za to na svém místě	215 216
Dodatky:		Příslovce:	
Podstatné jméno:		přísl. z podst. jm. nesklon.	217
rod	197	na o; přišel nezvaný	218
číslo	198	jak—tak; tak jak—tak	219
sklonění	199	Předložky:	
lokál. konc. ech, ich	200	lépe bez předl.; minouti se	220
koncovky urč. a neurč.	201	o neděli — v neděli	221
složeniny	202	plakati o—pro někoho, něco	222
Přídavné:		vz; vskočil, vkročil	223
instrum. výrokový	203	pro—na; pro—po; přes—po	224
kdy určitá, kdy neurč. konc.	204	zebe v ruce; okolo—vedle	225
Číslovka:		Spojky:	
zanikají druhové čísl.	205	a—i; i já	226
Náměstka:		i spr. ani; lilili; než—nežli	227
co je „to“ Bůh; věř mi — mi též	206	pakli	228
čí — ničí; ti, kteří; to, oč jde	207	Citoslovce:	
poznej se sám; jsem s to	208	každá samohl.; přezdívky; ano	229
Sloveso:		Negace:	
konformita děje	209	kata byl, řasa viděl	230
chybné trpné tvary	210	pán nepán; nic neví	231
		chybně: slunce dělá drahoty	232

